Adó fogalma, célja, csoportosítása

Az adó az állami feladatok megvalósítását szolgáló pénzbeli befizetési kötelezettség, egyfajta közvetlen ellenszolgáltatás nélküli jövedelemáramlás a gazdaságban. Az adók képezik az állami költségvetés bevételeit. (Az állami vállalatok által esetlegesen elért nyereség, illetve adója is a költségvetés bevételét gyarapíthatja.)

A gazdasági szereplők számára kötelezően előírt állami befizetések legfontosabb formái lehetnek:

- adó;
- illetékek, díjak (Az állami szervek közvetlen szolgáltatásaiért fizetett díj. Pl.: útlevélkészítés díja.);
- járulék (A társadalombiztosítás bevételeit biztosítja: nyugdíj, illetve egészségbiztosítási járulék.);
- bírság (Bizonyos jogszabályok be nem tartása esetén kirótt befizetési kötelezettségek. Pl.: Gyors hajtás.);
- vám (EU-n kívüli országból érkező árura kivetett sajátos adó).

Célja: az állam, és annak önkormányzati szervei bevételhez jussanak.

Adóztatni: az állam jogosult.

Adóztató: az a szerv, amely törvény erejénél fogva adót szedni jogosult. Magyarországon adóztató az állam, illetve a helyi önkormányzat jegyzője lehet.

Adózó: az adó befizetésére kötelezett természetes vagy jogi személy (KFT, RT, Szövetkezet), vagy jogi személyiség nélküli társas vállalkozás (BT, KKT), egyéb jogi személy (nonprofit szervezet, egyház stb) akire/amelyre a törvény adófizetési kötelezettséget ír elő.

Adóhatóság: az adóztatással kapcsolatos jogokat gyakorolják.

Adóhatóságok:

- NAV (Nemzeti Adó és Vámhivatal)
- Önkormányzat jegyzője

Feladatai:

- adó megállapítása (önadózással, kivetéssel),
- beszedése (behajtása – pl. foglalás),

- nyilvántartása,
- kiutalása
- adókötelezettség teljesítésének ellenőrzése, megsértését feltárja
- adóztatás technikai feladatainak ellátása (nyomtatványok biztosítása stb.)

Adók csoportosítása

Adók mértéke alapján

- Lineáris: az adó, az alappal egyenes arányban változik.
- Progresszív: az adó összege, az adóalap növekedésénél nagyobb mértékben nő.
- Degresszív: lényege az, hogy a magasabb jövedelemből egyre kisebb hányadot kell befizetni, a jövedelem növekedésével csökken az adókulcs.

Adó hatóköre alapján

- Központi adó: a központi adók az állami költségvetés bevételeit képezik.
- Helyi adó: a helyi adók bevételei az önkormányzatokat illeti.

Adófizetési kötelezettség alapján

- Közvetlen: az adó teherviselője és az adófieztő személy ugyanaz – SZJA.
- Közvetett: az adó teherviselője és az adófizető személy nem ugyanaz – ÁFA.

Adó tárgya szerint

- Jövedelem: SZJA, TAO – Társasági és Osztalék Adó.
- Vagyon: ha fogyasztok, terméket veszek (ÁFA, fogyasztási adó).
- Forgalmi: forgalmi adó olyan indirekt típusú fogyasztási adó, amely a forgalmat adóztatja.

Az **adók** a költségvetés bevételeit biztosítják, forrásul szolgálnak a kiadások finanszírozására. Ha a kormány gazdaságpolitikai céljai megvalósítása érdekében új feladatot tervez megvalósítani (például ha a munkanélküliséget szeretné csökkenteni új munkahelyek teremtésével, és ennek érdekében az infrastruktúrát fejleszti), akkor ezt a többi kiadási tétel változatlanul hagyása mellett csak új **forrás** biztosításával, azaz új adó bevezetésével, vagy a korábbi adók megemelésével tudja megtenni.

Amikor ezt megteszi, tisztában kell legyen azzal, hogy az egyes szereplőkre és a makrogazdaság egészére milyen hatást gyakorol.

Az **adóztatás** bevezetése vagy az adóterhek emelése a gazdasági szereplők, például családunk jövedelmét csökkenti.

Ennek **hatása összetett**:

- Egyrészt csökkenti a megtakarításokat és ezáltal a nemzetgazdaság összes keresletét (ha csökken a családunk jövedelme, fogyasztásunk fenntartása mellett kevesebbet takarítunk meg).
- Másrészt csökkenti a háztartások fogyasztási keresletét, szabadon elkölthető jövedelmünket és ezáltal szintén az összkeresletet (lehet, hogy jövedelemcsökkenésünk miatt lemondunk bizonyos cikkek vásárlásáról).
- Harmadrészt a csökkenő jövedelem bérharcokra készteti a munkavállalókat, akár szüleinket is. A béremelkedés a vállalati költségnövekedését vonja maga után, ami esetleg elbocsátásokkal jár. Ezen keresztül a foglalkoztatás csökken, a munkanélküliség nő. A vállalatok csökkenő termelése kevesebb árut eredményez a gazdaságban.

A foglalkoztatás csökkenése, a munkanélküliség növekedése a háztartások jövedelemcsökkenésén keresztül további keresletcsökkenést hoz a gazdaságban. A vállalati szférát az adóemelés a költségnövekedésen keresztül érinti. Ez áremelkedést, vagy kevesebb termelést, azaz kínálat csökkenést von maga után. A különböző hatások erősségétől, gyorsaságától függ, hogy az árakra milyen hatást gyakorol az adóváltozás. Hozzájárulhat az infláció növekedéséhez is.

Összességében megállapíthatjuk, hogy az adóterhek emelkedése mind a kereslet csökkenését, mind pedig a kínálat visszafogását eredményezi, tehát gazdasági visszaesést, ún. dekonjunkturális folyamatokat indít el a makrogazdaságban.